

Turkish Studies Social Sciences

Volume 14 Issue 1, 2019, p. 93-104

DOI: 10.7827/TurkishStudies.14879

ISSN: 2667-5617

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: Ocak 2019

✓ Accepted/Kabul: Şubat 2019

✍ Referees/Hakemler: Prof. Dr. Feriâl ÖRS – Dr. Öğr. Üyesi Sinem ÇAMBAY – Dr. Öğr. Üyesi Didem DENİZ

This article was checked by iThenticate.

TÜRKİYE’DE YAZILI BASINDA ÇIKAN ÇEVRE HABERLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

Simge Deniz DEMİREL**

ÖZET

İçinde bulunduğumuz dönemde küresel bazda görülen ve canlıların yaşamını olumsuz etkileyen çevre sorunlarının giderek artmakta olması çevre konusunun çeşitli bilim dalları tarafından önemle incelenmesini gerekli kılmaktadır. Çevre sorunlarına ilişkin toplumsal farkındalığın nasıl oluşturulacağı ve çevre sorunlarının çözümünde neler yapılabileceği konusu sosyal bilimler alanında yapılan akademik çalışmaların sayısını ve çeşitliliğini her geçen gün arttırmaktadır. Artan çevre sorunları ve ekolojik bozulmalar karşısında çözüm üretmek ve önlemler almak adına sosyal bilimler çatısı altında, iletişim bilimi ve medya çalışmaları içerisinde yapılan araştırmalar çevre iletişimi adı altında değerlendirilmektedir. Çevre iletişiminin temel alt alanlarından biri olarak çevre haberciliği, çevre haberlerinin uzman gazeteciler tarafından toplumda farkındalık oluşturacak şekilde doğru ve dengeli olarak yapılmasını sağlamaktadır. Günümüzde çevre temalı haberler medyada daha sık karşımıza çıkmakla birlikte, bu haberler alana ilişkin uzmanlaşmanın yetersiz olmasından dolayı çevreye ilişkin sorunların çözümünde katılımcılığı arttırma, eleştirel düşünme ve kamuoyu oluşturma bakımından yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, ulusal yazılı basında çıkan çevre haberlerini içerik analizi yöntemiyle incelemek ve bu doğrultuda eksiklikleri belirleyerek alanın gelişimine yönelik öneriler geliştirmektir. Çalışmada, Türkiye’de yazılı basında çıkan çevre haberlerine ilişkin genel bir değerlendirme yapılacak, belirlenen eksiklikler ve geliştirilen öneriler çerçevesinde çevre haberciliği

* This study is the extended form of the report “Environmental Communication and Environmental Journalism in Turkey: An Analysis of The Environmental News on Print-Media” presented on the symposium “XII. European Conference on Social and Behavioral Sciences” arranged in Sicily from 25 January to 28 January 2017.

** Arş. Gör., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, E-posta: simge.demirel@gmail.com

---

alanının gelişimi için yapılması gerekenlerin neler olduğu üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çevre Sorunları, Çevre ve Medya, Çevre İletişimi, Çevre Haberciliği, Yazılı Basında Çevre Haberleri

AN EVALUATION OF THE ENVIRONMENT NEWS PUBLISHED ON PRINT MEDIA IN TURKEY

ABSTRACT

The fact that environmental problems that are observed globally and have a negative impact on the lives of all living creatures in the era we are living in have been increasing gradually requires the subject of environment to be examined by different fields of science. How social awareness related to environmental problems will be created and what will be done for the solution of environmental problems increases the number and variety of studies in the field of social sciences. In order to find a solution and take precautions for the increasing environmental problems and environmental degradation, studies that are carried out within science of communication and media studies under the umbrella of social sciences will be evaluated. As a main sub-field of environmental communication, environmental journalism enables environmental news to be created properly and levelly to create awareness by journalists. Today, we come across news on environmental issues more often and these news remain insufficient to increase participation in the solution to environmental problems, to ensure critical thinking and to mold public opinion because of the insufficiency of specialization in the related field. In this regard, the aim of this study is to investigate the environmental news on international media with content analysis, identify the deficiencies in this direction and develop suggestions for the development of the field. General evaluation related to environmental news on print media in Turkey will be made and within the context of deficiencies and suggestions, the things that need to be done for the development of environmental journalism will be examined in the study.

STRUCTURED ABSTRACT

Climatic changes that happen depending on global warming, destruction of the ozone layer, contamination of water resources, air pollution, and soil pollution, noise pollution depending on urbanization, extinction and decrease in the species of various plants and animals and radioactive pollution are the most significant environmental problems of our age. It is beyond doubt that in order for people to show awareness for environmental issues and act for solution, the importance of correct information is huge. Accordingly, it is believed that media plays an important role in informing the society of the global environmental issues and solving these problems. In parallel to the environmental issues increasing in recent years, it is seen that the subject of environment is at the center of global agenda. Environmental news that have been gaining variety across the world, television and radio programs and

communication campaigns of enterprises applied under the umbrella of social responsibility have been increasing day by day. These activities that can be examined in the field of environmental communication are very important for the prevention and solution to environmental problems. In this regard, environmental journalism, which is a sub-field of environmental communication, will enable the subject of environment and ecological problems to be examined at the social level.

As in the world, news on environmental issues and disasters in Turkish print media have been increasing gradually. The main reason for this is that people show more interest in environmental issues more than they used to against the global environmental issues. However, even though the number of environmental news on print media increases today, these news are insufficient to inform the society of these news, to raise environmental awareness and to active the society for the solution of these problems. It is beyond doubt that the main reason for this situation results from the placement of environmental issues in newspapers when any environmental disaster or an extraordinary situation related to the environment arises. On the other hand, even though there are different specializations in the field of journalism, environmental journalism in Turkey is improving and experienced pressmen are not often encountered. Environmental journalism plays an important role in transferring environmental issues to public and creating environmental public. Nurturing educated journalists, who are specialist in their field, will enable to include environmental news on media constantly and correctly.

The aim of this study is to reveal the deficiencies associated with environmental journalism and offer solutions for the development of the field by evaluating environmental news on print media in Turkey in terms of variety and quantity. In the study, first of all, environmental communication as a new discipline and then, environmental journalism, which is one of the main fields of environmental communication, is examined. After focusing on conceptual explanations related to the subject, newspapers with high circulation such as Sabah, Haberturk, Cumhuriyet, Posta and Hurriyet from 15 December to 31 December 2016 are examined in terms of content analysis and general evaluation is offered in order to investigate how environmental news on print media in Turkey are created. In order for environmental news to be examined in terms of quantity, variety and subject, Frequency Analysis and Category Analysis, which are the most appropriate for the study, are used together. Environmental news on the front page, inside page and cover page are evaluated. During the period, when the evaluation took place, 105 environmental news were encountered. The frequency of environmental news among all of the environmental news in each newspaper, the distribution of environmental news within the period of examination and the categories in which environmental news published on newspapers come into prominence have been analyzed.

Based on the period of examination, it is seen that environmental news are included most on the inside pages of newspapers and the news published on the front pages of newspapers are considered as the announcement of the news published on the inside page. Environmental news bear some quantitative and qualitative deficiency and inadequacy because of the lack of specialization of environmental journalism in

Turkey and creating environmental news randomly and improperly mostly by unspecialized journalists. Research findings show that generally environmental news increase on all of the newspapers. However, even though newspapers are considered as a tool reflecting environmental problems, it is evident that they are far from producing solutions to environmental problems and educating and informing the society. Lack of specialization in the field of environmental journalism causes news to be far from being scientific and it is not sufficient for creating environmental awareness. Environmental problems are focused on environmental news published on newspapers and solutions related the problems are pushed aside.

Consequently, publishing environmental news on print media by specialist journalists will enable environmental news to be on a solid ground levelly and properly. Environmental news that will be published on print media by specialist journalists will increase participation in the solution of globally environmental problems and at the same time, will contribute to creating social awareness. It is emphasized in the study that environmental journalism plays a crucial role in developing the field of environmental journalism, meeting the deficiencies in the field and nurturing specialist journalists in the field. Training in environmental journalism should be made in cooperation with universities, non-governmental organization and media organizations. Prevalence of training for the field will increase the number of media organizations where specialist environmental journals are employed and it will enable the development of journalism responsible for society. Furthermore, the increased number of academic studies on environmental communication and environmental journalism and arranging international conferences related to the issue will contribute to the development of the field.

Keywords: Environmental Issues, Environment and Media, Environmental Communication, Environmental Journalism, Environment News Published on Print Media

Giriş

İçinde bulunduğumuz küresel çağda, çevre konusunun ve çevre sorunlarının gerek dünyada gerekse de Türkiye’de eskisinden daha fazla dikkat çekmekte olduğu ve konuşulduğu görülmektedir. Kuşkusuz çevre konusuna ilişkin toplumsal algının ve farkındalığın artmasında medyada yapılan çevre temalı haberlerin ve sosyal sorumluluk projelerinin rolü oldukça büyüktür. Medya çalışmaları içerisinde, çevre iletişimi alanında değerlendirilebilecek bu çalışma ve faaliyetler, çevre sorunlarının çözümünde ve önlenmesinde önem teşkil etmektedir.

Çevre gazeteciliği de, çevre iletişimi faaliyetlerinin temelini oluşturmakla birlikte, küresel ölçekli çevre sorunlarına ilişkin toplumsal duyarlılığın sağlanmasında ve iş birliğinin oluşturulmasında hayati bir işleve sahiptir. Bu çalışmada da, yazılı basında çıkan çevre haberleri içerik analizi yöntemi ile analiz edilmekte ve incelenen haberler üzerinden alana ilişkin eksiklikler çevre haberciliği perspektifinden değerlendirilmektedir. Bu amaçla, çalışmada öncelikle çevre iletişimi ve çevre haberciliğine ilişkin genel bir kavramsal ve kuramsal giriş yapılacaktır, ardından yazılı basında çıkan çevre haberleri içerik analizi yöntemiyle incelenecek ve belirlenen eksiklikler üzerinden çeşitli öneriler geliştirilecektir.

Çevre Sorunlarının Çözümünde Yeni Bir Disiplin Olarak Çevre İletişimi

Son yıllarda küresel düzeyde yaşanan çevre sorunları tüm dünya gündemini yakından ilgilendirmekte ve bu doğrultuda çevre temalı haberlerin, haber medyasında artış gösterdiği gözlenmektedir. Söz konusu çevre temalı haberlere ilişkin artış, toplumsal duyarlılığın oluşturulmasında ve aynı zamanda kitlelerin harekete geçirilmesinde önem teşkil etmektedir. Medyanın çevre sorunlarını nasıl ele aldığı ve sorunların çözümünde nasıl bir rol oynayacağı konusu daha önceleri çevre sosyolojisi içerisinde değerlendirilirken, günümüzde sosyal bilimlerdeki yeni arayışlar ve bilimsel araştırma alanları çevre konusunun iletişim bilimleri içerisinde değerlendirilmesini gündeme getirmiştir. Böylelikle çevre iletişimi yeni bir disiplin alanı olarak ortaya çıkmıştır (Cox, 2006; Jurin vd.,2010’dan akt: Özmen; 2011:34).

Çevre iletişimi, iletişim disiplini alanında pek çok alanla kesişen çok işlevli ve etkileşimli bir alan olarak ortaya çıkmıştır. Bu konuda öne çıkarılan araştırma ve teoriler insanın çevre ile olan iletişimine odaklanmaktadır (Milstein; 2009:344). Çevre iletişimi alanında yapılan çalışmalar; çevre insan etkileşimi çerçevesinde ele alınabilecek her türlü iletişimsel etkinliği ve faaliyetleri kapsar. İçerisinde pek çok disiplini barındırdığından, çevre temalı yapılacak her çalışma ve pratik aynı zamanda pek çok bilim dalına da hâkim olmayı gerektirmektedir. Flor’a göre, çevre iletişimi çevre bilimleri içerisinde önemli bir unsurdur. Çünkü günümüzde sağlıklı bir çevreciliğin temelinde çevre iletişimi vardır (Flor; 2004:34).

En basit ve genel şekilde çevre iletişimi, çevre ile ilgili deneyimlediklerimiz ve bunların dışı aktarımı olarak tanımlanabilir (Cox; 2013:14). Çevre iletişimi, toplumda çeşitli alanlarda faaliyet gösteren kurumların, sivil toplum örgütlerinin, medyanın ve bireylerin çevresel konulardaki etkileşimini, iletişimini ve faaliyetlerini içermektedir. Çevre iletişiminin tanımını yaparken gözden kaçırılmaması gereken iki temel nokta, çevre iletişiminin pragmatik ve yapıcı olmasıdır. Çevre iletişimi pragmatiktir; çünkü çevresel problemleri çözmek için eğitir, uyarır, ikna eder, yardım eder ve harekete geçirir. Çevre iletişimi yapıcıdır; çünkü çevre sorunlarını bireylerin anlayabilmesi için iletileri onların anlayabileceği şekilde oluşturmakta ve inşa etmektedir (Cox; 2013:19-20). Çevre iletişiminin temelini oluşturan bu iki temel nokta, basında çıkan çevre haberlerinin de değerlendirilmesinde etkili ve işlevsel olmaktadır. Günümüzde çevre iletişiminin önemli bir faaliyet alanı olarak çevre haberciliği, toplumda bireylerin bilinçlendirilmesinde ve çevre ile ilgili konulara aktif katılımlarının sağlanmasında oldukça önemlidir.

Çevre İletişiminin Temel Alanlarından Birisi Olarak Çevre Haberciliği

Kitle iletişim araçları çoğunluğun ne hakkında, nasıl ve ne kadar düşüneceğine kuracağı gündem üzerinden yön vermektedir (Gezmen ve Gürkan; 2016:13). Günümüzde medyada çıkan çevre temalı haber metinleri ve televizyon programları, çevre ile ilgili toplumsal algının oluşturulmasında önemli bir işleve sahiptir. Çevre haberciliği çevre iletişiminin temel bir alt alanı olup, çevre ile ilgili unsurların etkileşimini içeren bilgilerin toplanması, derlenmesi, düzenlenmesi ve aktarılmasıdır (Demirel; 2014:2). Çevre haberciliğinin temelinde çevreye ilişkin güncel gelişmelerin, faaliyetlerin ve sorunların topluma doğru bir şekilde ve bilimsel temele dayandırılarak aktarılması yatmaktadır. Dolayısıyla, çevre haberciliği çevre ile ilgili temel ve spesifik konulara hakim olmanın yanında, bu bilgileri habercilik pratikleri ile bağdaştıran bir uzmanlık alanına işaret etmektedir.

Çevre temalı modern gazetecilik, halk sağlığı ile ilgilenen doğa yazıları, araştırmacı raporlar ve bilim gazeteciliğine dayanmaktadır (Akman Yüceil; 2018:53). Nitekim çevre haberciliği, çevre ile ilgili elde edilen bilimsel bilgilerin ve konu ile ilgili araştırmaların sistematik, doğru ve dengeli bir şekilde kamuya aktarılmasını amaç edinmektedir. Çevre alanında eğitim almış uzman bir gazeteci haber üretim sürecinde alana ilişkin bilimsel bilgileri temelinde, hangi kaynaklara başvuracağını bilmekte ve haber metnini bu doğrultuda yapılandırmaktadır. Habercinin haber üretimi öncesi yapması gereken; yazılı metinlere ve aynı zamanda gerektiğinde canlı kaynaklara da başvurarak haber metnini derlemesidir

(Girgin; 2008:116). Çevre gazetecisinin de bu doğrultuda haber metnini oluşturmadan önce ulaştığı kaynaklardan elde ettiği bilgileri, alana ilişkin kendi bilimsel bilgisi çerçevesinde ve etik habercilik kodları çerçevesinde yapılandırması gerekmektedir. Gazetecilik etiği, mesleki pratikler çerçevesinde kesinlik, doğruluk, dürüstlük ve tarafsızlık gibi uyulması gereken bir takım temel kodları göz önünde tutmayı gerektirmektedir (Çambay ve Dirik; 2018: 330).

Türkiye’de basında bir uzmanlık alanı olarak çevre haberciliği yetersiz bir gelişim göstermektedir. Alana ilişkin eğitim almış olan gazetecilerin sayısı oldukça az olduğundan, gazetelerde karşımıza çıkan çevre temalı haberler, herhangi bir çevre sorununun gelişimi paralelinde hazırlanmakta, düzenli ve sistemli bir şekilde yapılmadığından toplumda farkındalık oluşturmaktan uzak kalmaktadır. Bu nedenle, basında çıkan çevre haberlerinin doğru bir şekilde yapılıp, aktarılmasında alana ilişkin eğitim oldukça önemlidir.

Yazılı Basında Çıkan Çevre Haberlerine İlişkin Analiz

Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, çevre haberlerinin yazılı basında nasıl ve ne şekilde yer aldığını ortaya koymak, çevre haberlerinin gazeteler içerisindeki önemini saptamaktır. Türkiye’de yazılı basında çıkan çevre haberlerini göz önünde bulundurarak çevre haberciliği alanına ilişkin eksiklikleri ortaya koymak ve çözüm önerileri geliştirmek çalışmanın diğer temel amaçları arasındadır. Bu bağlamda ulusal basından yüksek tiraja sahip gazetelerden Sabah, Habertürk, Cumhuriyet, Posta ve Hürriyet Gazeteleri’ne 15-31 Aralık 2016 tarihleri arasında içerik analizi yöntemi uygulanmıştır.

İçerik analizi, kayıtlı metinlerin analizine yönelik bir yöntemdir ve mesajın kapsadığı, taşıdığı ve ilettiği enformasyona odaklanır (Yıldırım; 2015:106). Bilgin’e göre içerik analizi teknikleri, bir söylemi anlamada, yorumlamada, öznel etkenlerden kurtulmayı sağlamak amacıyla taşımaktadır (Bilgin; 2006:1). Bu çalışmada çevre haberlerinin sayısı, çeşitlik ve konu bakımından incelenebilmesi için çalışmaya en uygun olan Frekans Analizi ve Kategorisel Analiz bir arada kullanılmıştır. Frekans analizi, birim ve öğelerin sayısal, oransal ve yüzdesel bir şekilde görünme sıklığını ortaya koymaktadır. Kategorisel analiz ise; belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesini ve ardından bu birimlerin belirli kategoriler halinde gruplandırılmasını ifade etmektedir (Bilgin; 2006:18-19). İncelemede, yazılı basında çıkan çevre haberlerinin sayısal analizinin yanı sıra haberlerin içerik ve konu bakımından da analizi yapılarak genel bir değerlendirmeye gidilmiştir.

Araştırmanın Bulguları

Çalışma kapsamında 15-31 Aralık 2016 tarihleri arasında 85 gazete incelenmiş ve incelenen gazetelerde toplam 105 tane çevre haberine rastlanmıştır. Araştırmada gazetelerin ana sayfa, iç sayfa ve kapak sayfalarında çıkan çevre haberleri değerlendirmeye alınmıştır. Sabah, Habertürk, Cumhuriyet, Posta ve Hürriyet Gazeteleri’nin her birinde yer alan çevre haberlerinin tüm çevre haberleri içerisindeki frekans sıklığı, çevre haberlerinin incelenen süreler içerisindeki dağılımı ve gazetelerde çıkan çevre haberlerinin ön plana çıktığı kategoriler analiz edilmiştir.

Tablo 1: Çevre Haberlerinin Sayısı ve Gazetelerdeki Dağılımı

Gazeteler	Çevre Haberi Sayısı	Çevre Haberlerinin Yüzdesi (%)
Sabah	21	%20
Habertürk	11	%10.48
Cumhuriyet	41	%39.05
Posta	9	%8.57
Hürriyet	23	%21.90
Toplam	105	%100

Tablo 1’den görüleceği üzere, incelenen 105 adet çevre haberi içerisinde çevre haberlerine en çok yer veren gazete %39.05’lik oranla Cumhuriyet Gazetesi olmuştur. Onu sırasıyla %21.90’lık oranla Hürriyet Gazetesi, %20’lik oranla Sabah Gazetesi, %10.48’lik oranla Habertürk Gazetesi ve %8.57’lik oranla da Posta Gazetesi izlemektedir. Çevre haberlerine en fazla yer veren Cumhuriyet Gazetesi’nde çevre haberleri ön sayfa, iç sayfa ve arka sayfada dağılım göstermektedir. Cumhuriyet Gazetesi’nde incelenen haberler daha çok herhangi bir çevresel sorun üzerinden kamuyu bilgilendirici ve toplumsal farkındalığı artırıcı mesajlar vermektedir. Çevre haberlerinin en az yer aldığı gazete olan Posta Gazetesi’nin Ege Eki’nde oldukça fazla bir şekilde çevre haberlerine yer verildiği görülse de, araştırma kapsamında sadece ulusal yazılı basın incelemeye alındığından ekte çıkan çevre haberleri araştırmaya dahil edilmemiştir.

Örneklem içerisine giren gazetelerdeki haber dağılımına bakıldığında, gazetelerin en çok iç sayfalarında çevre haberlerine yer verildiği görülmektedir. Gazetelerin ön sayfasında çevre haberlerine nadiren rastlanmakta birlikte, ön sayfada çıkan çevre haberleri iç sayfada çıkan çevre haberinin anonsu niteliğinde olmaktadır. Gazetelerin arka sayfalarında sınırlı da olsa çevre haberleri rastlanmakla birlikte, özellikle Cumhuriyet Gazetesi’nin arka sayfasında çevre haberlerine sıkça yer verildiği görülmektedir.

Tablo 2: Çevre Haberlerinin Haftalık Dağılımı

Gazeteler	15-22 Aralık 2016	Yüzde	23-31 Aralık 2016	Yüzde
Sabah	11	%22.92	10	%17.54
Habertürk	6	%12.5	5	%8.77
Cumhuriyet	23	%47.92	18	%31.58
Posta	1	%2.08	8	%14.04
Hürriyet	7	%14.58	16	%28.07
Toplam	48	%100	57	%100

Tablo 2’de 15-31 Aralık 2016 tarihleri arasında incelenen gazetelerde çıkan çevre haberlerinin haftalık dağılım oranlarına yer verilmiştir. 15-22 Aralık 2016 tarihleri arasında gazetelerde 48 adet çevre haberine, 23-31 Aralık 2016 tarihleri arasında ise; 57 adet çevre haberine rastlanmıştır. 15-22 Aralık tarihleri arasında Sabah’ da %22.92, Habertürk’de %12.5, Cumhuriyet’de %47.92, Posta’da %2.08, Hürriyet’de 14.58 oranında çevre haberlerine yer verilirken, 23-31 Aralık 2016 tarihleri arasında Sabah’da %17.54, Habertürk’de %8.77, Cumhuriyet’de %31.58, Posta’da %14.04, Hürriyet’de %28.07 oranında çevre haberlerine yer verilmiştir. Veriler doğrultusunda çevre haberlerinin haftalık dağılımının orantılı bir şekilde olmadığı görülmektedir. Bu durumda çevre haberlerinin düzenli, planlı ve amaçlı bir şekilde oluşturulmadığı düşünülmektedir. Ayrıca her ne kadar çevre haberlerine günümüzde daha fazla yer verildiği görülse de, bu tür haberlerin ayrı bir sayfada yer almadığı ve diğer haberlerin arasında az bir yer ayrılarak verildiği görülmektedir.

Tablo 3: Çevre Haberlerinin Konularına Göre Dağılımı

Konu	Sayı	Yüzde
Küresel Isınma	3	%2.86
Kirlilik (Genel Kirlilik Türleri)	14	%13.33
Doğal Afetler	15	%14.28
Nesli Tükenmekte Olan Canlı Türleri (Bitki, Hayvan)	4	%3.81
Hayvanları Koruma	5	%4.76
Çarpık Kentleşme/ Düzensiz Yapılaşma	1	%0.95
Kentsel Dönüşüm ve İmar	21	%20
Çevreci Teknolojiler ve Projeler	9	%8.57
Turizm Projeleri ve Etkinlikler	4	%3.81
Tarihi Çevre	4	%3.81
Gıda ve Sağlık	5	%4.76
Çevreci Hareketler ve Düzenlenen Kampanyalar	8	%7.62
Çevreyi Korumaya Yönelik Cezai Yaptırım	2	%1.91
Diğer (Çevreyi Koruma Faaliyetleri)	8	%7.62
Santraller (Hes/Termik)	2	%1.91
Toplam	105	%100

Tablo 3’de incelenen gazetelerde en çok ele alınan konular ve bunların tüm çevre haberleri içerisindeki oranı verilmiştir. Araştırmada kullanılan kategoriler, haber metinlerinden çıkarılan konu başlıklarına dayandırılmaktadır. Her ne kadar bir çevre haberinin nadiren birden fazla kategoriye yerleştirilebilir olması söz konusu olsa da, çalışmada haber metninde geçen sözcükler göz önünde bulundurularak ve haberin başlığı dikkate alınarak kategorilendirmeye gidilmiştir. Çevre haberlerinin konusuna bağlı olarak araştırma kapsamında 15 kategori oluşturulmuştur.

Tablo 3’e göre, gazetelerde en sık yer alan konular, kentsel dönüşüm ve imar (%20), doğal afetler (%14.28), kirlilik (%13.33) olmaktadır. Çevreci teknoloji ve projeler (%8.57), çevreci hareket ve kampanyalar (%7.62), hayvanları koruma (%4.76), gıda ve sağlık (%4.76) ile ilgili olan haber kategorileri incelenen gazetelerde genel olarak karşılaşılan çevre temalı haberler olarak belirmektedir. Nesli tükenmekte olan canlı türleri (%3.81), turizm projeleri ve etkinlikler (%3.81), tarihi çevre (%3.81) aynı oranda dağılım göstermekte ve incelenen gazetelerde nadiren de olsa kendine yer bulabilmektedir. Küresel ısınma (%2.86), çevreyi korumaya yönelik cezai yaptırım (%1.91), Hes/Termik Santraller (%1.91), çarpık kentleşme ve düzensiz yapılaşma (%0.95) gazeteler içerisinde en az karşılaşılan haber konuları olmaktadır. Tablo 3’den anlaşılacağı üzere, günümüzde basında çıkan çevre haberlerinin konuları geçmiş yıllara göre sınırlılık göstermeyip, çeşitlilik kazanmaktadır. Geçmişte daha çok çevresel bir felaket ve herhangi bir çevre sorunu üzerinden oluşturulan çevre haberleri günümüzde daha çok doğal afetler, genel çevre sorunları, küresel ısınmaya bağlı olarak gelişen iklim değişiklikleri, nesli tükenmekte olan canlı türleri, çarpık kentleşme ve düzensiz yapılaşma, kentsel dönüşüm ve çevreci hareketler gibi çeşitli temalar üzerinden oluşturulmaktadır.

Tablo 4: Haber Konularının Gazetelere Göre Dağılımı

KONULAR	Sabah		Habertürk		Cumhuriyet		Posta		Hürriyet	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Küresel Isınma	0	-	-	-	1	%2.44	0	-	2	%8.70
Kirlilik (Genel Kirlilik Türleri)	2	%9.52	1	%9.09	5	%12.19	4	%44.45	2	%8.70
Doğal Afetler	5	%23.81	4	%36.37	3	%7.32	1	%11.11	2	%8.70
Nesli Tükenmekte Olan Canlı Türleri (Bitki, Hayvan)	0	-	0	-	3	%7.32	0	-	1	%4.34
Hayvanları Koruma	1	%4.76	0	-	2	%4.88	0	-	2	%8.70
Çarpık Kentleşme/ Düzensiz Yapılaşma	0	-	0	-	1	%2.44	0	-	0	-
Kentsel Dönüşüm ve İmar	3	%14.29	2	%18.18	8	%19.51	1	%11.11	7	%30.44
Çevreci Teknolojiler ve Projeler	4	%19.05	2	%18.18	3	%7.32	0	-	0	-
Turizm Projeleri ve Etkinlikler	4	%19.05	0	-	0	-	0	-	0	-
Tarihi Çevre	0	-	0	-	2	%4.88	0	-	2	%8.70
Gıda ve Sağlık	0	-	0	-	3	%7.32	1	%11.11	1	%4.34
Çevreci Hareketler ve Düzenlenen Kampanyalar	0	-	1	%9.09	7	%17.06	0	-	0	-
Çevreyi Korumaya Yönelik Cezai Yaptırım	1	%4.76	0	-	0	-	0	-	1	%4.34
Diğer (Çevreyi Koruma Faaliyetleri)	1	%4.76	1	%9.09	2	%4.88	2	%22.22	2	%8.70
Santraller (Hes/Termik)	0	-	0	-	1	%2.44	0	-	1	%4.34

Tablo 4’den görüleceği üzere, “kentsel dönüşüm ve imar” konulu çevre haberleri hemen her gazetede sıkça işlenen konular olarak belirmektedir. Hürriyet Gazetesi, kentsel dönüşüm ve imar konulu çevre haberlerine en sık yer veren gazete olmaktadır. Cumhuriyet Gazetesi, Habertürk Gazetesi, Hürriyet Gazetesi ve Posta Gazetesi’nde de kentsel dönüşüm ve imar haberleri sıklıkla yer almakta olup, gazetelerde dağılım oranları birbirine yakın olmaktadır. Genellikle gazetelerde çıkan kentsel dönüşüm ve imar haberleri, kentsel dönüşüm projelerinin çeşitli bölgelerde nasıl faaliyete geçirildiği üzerine yapılan haberleri içermektedir. Hürriyet Gazetesi, Sabah Gazetesi, Habertürk ve Posta Gazetesi’nde yer alan bu kategorideki haberler daha çok kentsel dönüşüm ve imar faaliyetlerinin bölgesel değerlendirilmesi şeklinde olup, bilgi verici niteliktedir. Cumhuriyet Gazetesi’nde bu kategoride incelenen haberler, kentsel dönüşüm faaliyetlerini çeşitli yönleriyle değerlendirmektedir. Kentsel dönüşüm ve imar kategorisindeki haberler, gazetelerde daha çok iç sayfalarda yer bulmakla birlikte, nadiren gazetelerin ön sayfalarında da yer bularak iç sayfadaki haberin bildirisi niteliğinde olmaktadır. Bu kategori içerisine giren haberleri oluştururken habercinin dengelilik unsurunu göz önünde bulundurarak ve toplumsal faydayı ön planda tutarak haberini oluşturması önemlidir.

“Doğal afetler”, “kirlilik” ve diğer kategorileri gazetelerin hemen hepsinde yer alan haber kategorilerini oluşturmaktadır. Doğal afetler kategorisindeki haberler daha çok Habertürk Gazetesi’nde yer almaktayken onu sırasıyla Sabah Gazetesi, Posta Gazetesi, Hürriyet Gazetesi ve Cumhuriyet Gazetesi izlemektedir. Doğal afetler konulu çevre haberleri daha çok iklim değişikliklerinden

kaynaklanan sel felaketleri, küresel bağlamda ele alınabilecek deprem olayları, tsunami, yanardağ patlamaları şeklinde gazetelerde yer bulmaktadır. “Kirlilik” kategorisindeki haberler ise; en çok Posta Gazetesi’nde yer almakta olup, onu Cumhuriyet Gazetesi, Sabah Gazetesi, Habertürk Gazetesi ve Hürriyet Gazetesi izlemektedir. Özellikle bu haberler incelenen gazetelerin tümünde aynı nitelikte olmakta ve daha çok hava kirliliği, su kirliliği gibi temel çevre sorunlarından ve bu sorunların insanlara olan etkilerinden bahsetmektedir. Ancak bu tür haberler her ne kadar çevre problemlerinin dile getirilmesinde önem taşısa da, çözüm oluşturmaya yönelik yönlendirici bir işlev üstlenememektedir. Çevreyi korumaya yönelik çeşitli faaliyetleri kapsayan “diğer” kategorisi en çok Posta Gazetesi’nde görülmekte, onu Habertürk Gazetesi, Hürriyet Gazetesi, Cumhuriyet ve Sabah Gazetesi izlemektedir.

“Çevreci teknoloji ve projeler”, “turizm projeleri ve etkinlikleri” kategorileri içerisine giren haberler her gazetede yer almamakla birlikte, bu haber kategorilerine Sabah Gazetesi’nde yer verildiği görülmektedir. “Çevreci teknoloji ve projeler” kategorisine giren haberler, çevre dostu teknolojileri, çevreci ürünleri ve sosyal sorumluluk projelerini öne çıkaran bilgilendirici nitelikteki haberlerdir. Bu türdeki haberler genellikle yeni çıkan çevreci teknolojileri halka tanıtmakta ve çevreci ürünlerin kullanımını teşvik etmektedir. “Turizm projeleri ve etkinlikleri” kategorisinde incelenen haberler ise; daha çok yeni yapılması planlanan ve çevre ile bağlantılı olan turizm projeleri hakkında halka bilgi vermektedir. Her iki kategorideki haberler daha çok gazetelerin iç sayfalarında görülmekte, ekonomi ve sektör haberleri ile bağlantılı olmasından dolayı da gazetelerin ekonomi bölümlerinde yer almaktadır.

“Hayvanları koruma” kategorisi içerisinde gazetelerde yer alan haberler sadece Sabah, Cumhuriyet ve Hürriyet Gazeteleri’nde yer bulabilmekte, “Nesli tükenmekte olan canlı türleri” kategorisi içerisine giren haberler ise; sadece Cumhuriyet ve Hürriyet Gazeteleri’nde yer bulabilmektedir. Her ne kadar iki konunun benzerlik gösterdiği düşünülse de, hayvanları koruma kategorisi içerisine giren haberler daha çok hayvanların beslenmesine, barınmasına ve onları korumaya yönelik olurken, nesli tükenmekte olan canlı türleri içerisine giren haberler daha çok küresel ısınmaya bağlı olarak nesli tükenme aşamasında olan canlı türlerinin (bitki, hayvan) durumuna ilişkin bilgiler verilmektedir. “Küresel ısınma” kategorisi şaşırtıcı bir şekilde gazetelerde en az yer verilen konu olmaktadır. Küresel ısınmaya ilişkin haberler nadiren de olsa Hürriyet ve Cumhuriyet Gazetesi’nde yer almaktadır. Küresel ısınmanın neden olduğu etkenleri azaltmak için toplumda farkındalık oluşturmak adına bu haberlerin basında düzenli bir şekilde yer alması gerekmektedir.

“Çevreci hareketler ve düzenlenen kampanyalar” kategorisinde yer alan haberlerin sadece Habertürk ve Cumhuriyet Gazetesi’nde yer aldığı görülmektedir. Cumhuriyet Gazetesi içerisinde yer alan çevre haberleri içerisinde “çevreci hareketler ve düzenlenen kampanyalar” kategorisi “kentsel dönüşüm ve imar” kategorisindeki haberlerden sonra gazetede en fazla yer alan haber kategorisi olmaktadır. Bu tür haberlerde çevreyi olumsuz etkileyebilecek uygulamalara yönelik halkın göstermiş olduğu tepkilere yer verilmekte ve çevreci örgütlerin düzenlediği kampanyalar öne çıkmaktadır. “Çevreyi korumaya yönelik cezai yaptırımlar” kategorisi içerisine giren haberler Türkiye’deki uygulamaları değil, daha çok uluslararası boyutta farklı ülkelerin hukuki düzenlemelerini içermektedir.

“Satraller (Hes/Termik)” ile ilgili haberler sadece Hürriyet ve Cumhuriyet Gazetesi’nde yer almakta ve az sayıda rastlanmaktadır. Bu kategoride çıkan haberler, Hes’ler ve Termik santraller ile ilgili yapılması planlanan projeleri değerlendirici bir tutumla sunulmaktadır.

“Tarihi çevre” ve “sağlık ve gıda” kategorisindeki çevre haberleri de gazetelerde nadiren yer verilen konular arasında yer almaktadır. Bu kategorilerde çıkan haberler, birbirine yakın oranlarda ve benzer şekillerde görülmektedir. Tarihi çevre konulu haberler yazılı basında daha çok tarihi yapıların restorasyonu ve düzenlemesi ile ilgili olurken, sağlık ve gıda konulu haberler herhangi bir çevresel problemin ve doğal olmayan gıdaların ve çeşitli kimyasalların insan sağlığına olan etkisi ile ilgili olmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, Türkiye’de çevre haberciliğinin nasıl bir gelişim gösterdiği yazılı basında çıkan gazeteler üzerinden saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma bulgularına göre, günümüzde çevre sorunlarının artması ve her an daha da hissedilir hale gelmesi yazılı basının çevre haberlerine daha fazla yer vermesini sağlasa da, bu haberler henüz toplumda çevre bilinci oluşturmak adına yeterli olamamaktadır. Küresel bağlamda önemli bir gündem maddesi olarak görülebilecek “çevre” konusu ve çevre sorunları yazılı basında sürekli ve planlı bir şekilde yer almamaktadır. Yazılı basında çıkan pek çok çevre haberi uzman olmayan gazetecilerce oluşturulmaktadır. Bu nedenle bugün gazetelerde çıkan pek çok çevre haberi, bilimsellikten uzak, sadece çevresel bir felakete dayanan ve okuyucuda farkındalık yaratamayan niteliktedir.

Çevre haberciliği alanının gelişiminde, alana ilişkin eksikliklerin giderilmesinde ve alana ilişkin uzman gazetecilerin yetiştirilmesinde çevre haberciliği eğitiminin önemli bir role sahip olabileceği düşünülmektedir. Çevre haberciliği eğitiminin Türkiye’de yaygınlaşmasıyla alana ilişkin bilinçli gazetecilerin yetişmesi sağlanacak ve çevre haberleri yazılı basında planlı ve düzenli bir şekilde yer alacaktır. Aynı zamanda alana ilişkin eğitimin yaygınlaştırılması, kadrosunda uzman çevre muhabirlerini barındıran basın yayın kuruluşlarının sayısını arttıracak ve topluma karşı sorumlu bir habercilik anlayışının gelişmesini kolaylaştıracaktır. Bu nedenle çalışma kapsamında çevre haberciliği eğitimine ilişkin gelişmelerin habercilikte bir uzmanlık alanı olarak çevre haberciliğinin gelişimine de ortam hazırlayacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de bazı İletişim Fakülteleri’nin Gazetecilik bölümü programları kapsamında seçmeli olarak verilen çevre haberciliği dersinin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Çevre haberciliği eğitiminde üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin ve basın kuruluşlarının iş birliği yapması çevre haberciliği eğitimine çok boyutlu bir perspektif sağlayacaktır. Diğer yandan, alana ilişkin yapılan akademik çalışmaların sayısının artırılması, lisansüstü çalışmaların fazlaştırılması ve yapılan çalışmaların uluslararası toplantılarda paylaşılması alanın gelişimine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Bilgin, N.(2006). İçerik Analizi, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cox, R. (2013). Environmental communication and the public sphere, Third Edition, United States Of America: Sage Publication.
- Çambay, S., Dirik, Ç. (2018). “Ethical Problems for Reporting of Kırbaç Hurricane: The Example of Digital Newspapers, Turkish Studies Journal, Volume 13/26, p.329-339.
- Demirel, S. D. (2014). “Dünyada ve Türkiye’de Çevre İletişimi ve Çevre Haberciliği Eğitimi”, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel Gazetecilik Anabilim Dalı, İzmir.
- Flor, G. A. (2004). Environmental Communication: Principles, Approaches and Strategies of Communication Applied to Environmental Management, Diliman, Quezon City, Philippines: University of the Philippines-Open University.
- Gezmen, B., Gürkan, H. (2016). Haber Uygulamaları, İstanbul: Artes Yayınları.
- Girgin, A. (2008). Gazeteciliğin Temel İlkeleri, İstanbul: Der Yayınları.
- Milstein, T. (2009). “Environmental Communication Theories”, Encyclopedia of Communication Theory, Ed. Stephen W.Littlejohn, Karen A. Foss, United States of America: Sage Publication.

-
- Yıldırım, B. (2015). “İçerik Çözümlemesi Yönteminin Tarihsel Gelişimi Uygulama Alanları ve Aşamaları, İletişim Araştırmalarında Yöntemler, Ed: Besim Yıldırım, Konya: Literatürk Yayınları.
- Yüceil Akman, B. (2018). “Türkiye’de Ulusal Basında Çevre Haberciliği Üzerine Eleştirel Bir İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Yüksel Özmen, Ş. (2011). Çevre İletişimi: Çevre Haberlerinin Yapısal Analizi ve Okuyucu Farkındalığı, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Anabilim Dalı, Eskişehir.